
Observasjonstiden etter vaksiner kan halveres

DEBATT

GUNNAR HASLE

hasle@reiseklinikken.com

Gunnar Hasle er spesialist i indremedisin og i infeksjonssykdommer ved Kry Reiseklinikken. Han har doktorgrad i skjæringspunktet mellom medisin og zoologi og har diplom i tropemedisin, i medisinsk entomologi og i vaksinologi. Forfatteren har fylt ut ICMJE-skjemaet og oppgir følgende interessekonflikter: Han arbeider på en vaksinasjonsklinikk.

Det er etablert praksis i Norge å observere alle som har fått en vaksine, i 20 minutter. Er observasjonen nødvendig, og er den kostnadseffektiv? Jeg mener at ti minutters observasjonstid er tilstrekkelig om det ikke foreligger ekstra risiko.

Folkehelseinstituttet anbefaler 20 minutters observasjonstid for alle etter vaksiner (1). Praksisen følges stort sett overalt hvor det settes vaksiner i Norge, selv om ingen norske lover eller forskrifter påbyr slik observasjon. Under forsiktighetsregler i Felleskatalogen er observasjonstiden heller ikke nevnt for noen vaksiner. Et Google-søk viser at i mange land er 15 minutters observasjonstid standard, og i Sverige anbefales det ingen observasjonstid om det ikke foreligger noen ekstra risiko. Da massevaksineringen mot covid-19 startet, droppet Storbritannia observasjonstiden på 15 minutter for å spare tid (2).

En anafylaktisk reaksjon er en potensielt dødelig tilstand, men er ekstremt sjelden etter vaksiner. I Norge ble det meldt syv dødsfall som følge av anafylaktisk reaksjon etter vaksiner i tidsrommet 2011–20 (opplysning fra Bivirkningsregisteret). Tilfellene er meldt ut fra mistanke, og vi vet ikke hva som skjuler seg bak dette tallet. Noen kan ha dødd av andre årsaker like etter vaksinen, slik man så under massevaksinasjon av de eldste ved starten av covid-19-pandemien. I en amerikansk studie fant man 33 tilfeller av anafylaksi etter 25 millioner vaksinedoser (1,3 per million), og ingen av dem døde.

Hos 26 av pasientene forelå minst én kjent predisponerende faktor (kjent allergi, allergisk rhinokonjunktivitt, astma eller atopi). I bare åtte av tilfellene var det symptomdebut innen 30 minutter, altså én per 3,1 millioner vaksinedoser (3).

«Vi kan uansett ikke observere alle lenge nok til at vi er 100 % sikre på at ingen får en vasovagal eller anafylaktisk reaksjon etter å ha forlatt vaksinasjonsstedet»

I 2022 var en gjennomsnittlig månedslønn i Norge 53 150 kroner (4). Om tid er penger, svarer altså ti minutter til 55 kroner. Om man observerer pasientene i tjue minutter i stedet for i ti minutter, blir prisen for å hindre at ett menneske får en anafylaktisk reaksjon etter å ha forlatt vaksinasjonsstedet dermed 170 millioner kroner, selv om vi skulle anta at alle som får reaksjonen de første 30 minuttene, får den 10–20 minutter etter vaksinerings.

Det er ikke uvanlig at folk blir dårlige før, under eller umiddelbart etter en vaksine, som et ledd i en ufarlig psykisk reaksjon som gir vasovagale symptomer. Dette er i seg selv en grunn til å observere pasientene. I en studie fra 1997 fant man 697 meldte tilfeller av besvimelse etter vaksinerings, hvorav 88,8 % skjedde før det var gått 15 minutter (5).

Pasienter som tidligere har hatt en anafylaktisk reaksjon på en eggholdig vaksine, vil vanligvis ikke få en ny vaksine som er dyrket på egg. Om det dreier seg om en obligatorisk vaksine mot gulfeber, vil vi gi en fritaksattest. Det kan forsvares å gi vaksinen på en sykehuspoliklinikk, med innlagt perifert venekateter og minst 60 minutters observasjonstid (6).

Vi kan uansett ikke observere alle lenge nok til at vi er 100 % sikre på at ingen får en vasovagal eller anafylaktisk reaksjon etter å ha forlatt vaksinasjonsstedet. Mitt forslag er at alle som har bekreftet eller mistenkt allergi (allergisk rhinokonjunktivitt, astma, elveblest eller atopi), bør vente i minst 20 minutter etter siste vaksinedose. De som blir dårlige etter vaksineringsen, må observeres til de føler seg bra. Andre som føler seg friske når de er klare til å gå, kan få gå om det har gått minst ti minutter etter at siste vaksine ble satt.

REFERENCES

1. FHI. Praktisk info om vaksinen – Observasjon.
<https://www.fhi.no/nettpub/vaksinasjonsveilederen-for-helsepersonell/vaksinasjon/praktisk-vaksinasjon/#observasjon> Lest 20.3.2023.
2. Department of Health and Social Care. 15-minute observation period after vaccine temporarily suspended to speed up booster rollout.
<https://www.gov.uk/government/news/15-minute-observation-period-after-vaccine-temporarily-suspended-to-speed-up-booster-rollout> Lest 20.3.2023.
3. McNeil MM, Weintraub ES, Duffy J et al. Risk of anaphylaxis after vaccination in children and adults. *J Allergy Clin Immunol* 2016; 137: 868–78. [PubMed]
[CrossRef]

4. Statistisk sentralbyrå. Lønn. <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lonn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/lonn> Lest 20.3.2023.
 5. Braun MM, Patriarca PA, Ellenberg SS. Syncope after immunization. *Arch Pediatr Adolesc Med* 1997; 151: 255–9. [PubMed][CrossRef]
 6. Nilsson L, Brockow K, Alm J et al. Vaccination and allergy: EAACI position paper, practical aspects. *Pediatr Allergy Immunol* 2017; 28: 628–40. [PubMed][CrossRef]
-

Publisert: 23. mars 2023. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.23.0140

Mottatt 21.2.2023, første revisjon innsendt 7.3.2023, godkjent 20.3.2023.

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 12. juli 2026.